

Н. Г. Клопоцька

ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ ДО НАВЧАННЯ В УКРАЇНІ СТУДЕНТІВ З ІНДІЇ, БЛИЗЬКОГО СХОДУ ТА ПІВНІЧНОЇ АФРИКИ

Дніпровський державний медичний університет, Дніпро, Україна

УДК 378.091.21:159.9]-054.6(477)

Н. Г. Клопоцька

ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ ДО НАВЧАННЯ В УКРАЇНІ СТУДЕНТІВ З ІНДІЇ, БЛИЗЬКОГО СХОДУ ТА ПІВНІЧНОЇ АФРИКИ

Дніпровський державний медичний університет, Дніпро, Україна

У статті наведено результати анкетування студентів 4-го курсу, зокрема 14 осіб із Північної Африки (франкофонні країни), 21 – з Індії та 19 – із країн Близького Сходу стосовно їх адаптації до складнощів побутового характеру, організації навчального процесу, методики викладання в Україні. Франкофонні студенти були, насамперед, незадоволені відсутністю якісних підручників, труднощами у спілкуванні; студенти з Індії – великим обсягом завдань, важкістю сприйняття теми; студенти з арабських країн – обсягом самостійної роботи, невідповідністю оснащення лікарень їхнім очікуванням.

Результати демонструють необхідність індивідуального підходу до процесу викладання залежно від країни походження іноземних студентів.

Ключові слова: іноземні студенти, адаптація до навчання, вища медична освіта.

UDC 378.091.21:159.9]-054.6(477)

N. G. Klopotska

FEATURES OF ADAPTATION TO STUDY IN UKRAINE BY STUDENTS FROM INDIA, THE MIDDLE EAST AND NORTH AFRICA

Dnipro State Medical University, Dnipro, Ukraine

The **purpose** is to investigate the features of adaptation to study in Ukrainian universities of students from different countries.

Research material and methods. We carried out an anonymous survey of 54 4th year foreign students of the medical faculty, of which 14 people came to study from the Francophone countries of North Africa (Tunisia, Morocco), 21 – from India, and 19 – from the Middle East countries.

Results. Among the most important factors Francophone students indicated difficulties in communicating with others people (71%), while for English-speaking students the most important factors were the impossibility of communicating with relatives (63%) and the lack of free time (58%). As the research was carried out after the distance learning caused by the coronavirus epidemic, the most dissatisfaction in education process was impossibility of dealing with real patients as well as a large amount of self-study. In students from North Africa dissatisfaction was caused by the lack of time for teachers to work individually with each student (79%). For Arab students, the most important thing was the fact that teachers do not listen to students' opinions (32%). Students from India, first of all, noted the large volume of topics to study (43%) and the difficulty in mastering the topics associated with the illogical presentation (38%).

The obtained results show that students from the countries of North Africa and the Middle East have a rather demanding attitude to the education quality, prefer the mastering of practical skills. Cooperation with the teacher is important for them, to form relationships based on mutual respect. While some students from India have difficulties with studying that may be caused by insufficient compliance of their school program with the requirements of Ukrainian higher education.

Key words: foreign students, adaptation to study, higher medical education.

Згідно з Державним центром міжнародної освіти при МОН України, станом на лютий 2022 р. в Україні навчалось 76,5 тис іноземних студентів зі 155 країн світу, більша частина з яких припадає на ЗВО медичного профілю [8].

За майже четверть століття роботи з іноземними студентами українські педагоги пройшли довгий шлях – від простого перекладу вітчизняних підручників іноземною мовою до усвідомлення, що міжнародна освіта – це особлива форма навчальної діяльності, яка ґрунтується на розумінні етнопедагогічних та етнопсихологічних аспектів. Сьогодні питання щодо оптимізації навчання іноземних громадян є актуальним не лише для України, йому приділяється багато уваги

в таких країнах, як Велика Британія, США, Канада та ін. [1–5; 7].

Іноземні студенти відіграють вирішальну роль в інтернаціоналізації освіти, однак для багатьох із них адаптація до нового середовища може бути досить важкою, оскільки звичаї та цінності в країні навчання можуть сильно відрізнятися від звичаїв і цінностей їхньої батьківщини, що викликає «культурний шок» [1; 2; 5].

Низка авторів зазначає, що на швидкість адаптації до нового середовища впливають соціальна активність, етнопсихологічні особливості, готовність до інтеграції, а також зацікавленість в отриманні результату, зокрема для студентського середовища – у результатах навчання [2; 4].

Під академічною адаптацією розуміють пристосування іноземних студентів до нової освітньої системи,

освітніх стандартів, організації навчального процесу, методики проведення занять, формування навичок самостійної навчальної та наукової роботи [5]. Однак складнощі академічної адаптації зумовлені різноманітними національними освітніми системами, зокрема в деяких країнах навчальний процес полягає виключно в читанні та запам'ятовуванні підручника без навичок критичного мислення й аналізу вивченого матеріалу, що може стати перешкодою для інтеграції в європейський освітній простір [3; 7].

Ще одним суттєвим чинником, який перешкоджає академічній адаптації, є різний рівень підготовки в середній школі в різних країнах. За даними літератури, у деяких країнах Африки менше 10% учителів мають мінімальні знання, необхідні для викладання свого предмета [5; 6]. Може стати перешкодою до навчання і недостатньо вільне володіння іноземною мовою [1; 2; 7].

Як зазначає N. Shaheen, «однією з головних проблем іноземних студентів є те, що вони можуть не усвідомлювати, чого насправді від них вимагають. Від них очікують, що вони це зроблять, але часто не пояснюють і не демонструють те, що від них очікують» [7]. Із цією метою в низці розвинених країн проводяться дослідження щодо проблем інтеграції іноземних студентів, видаються довідники та посібники з навичок навчання [1; 2]. На жаль, Україна поки що знаходиться лише на порозі таких досліджень.

Мета роботи – вивчити особливості адаптації до навчання в українських ЗВО студентів із різних країн та з'ясувати, чи впливають етнопсихологічні відмінності на здатність інтеграції в освітній процес України.

Матеріал і методи дослідження. Нами проведено анонімне анкетування 54 іноземних студентів 4-го курсу медичного факультету, із яких 14 осіб приїхали на навчання із франкофонних країн Північної Африки (Туніс, Марокко), 21 – із Індії та 19 – із арабських країн Близького Сходу. Анкетування проводилося у січні-лютому 2022 р. під час очного навчання.

Для відповідей студентам давалося шість запитань із п'ятьма варіантами відповідей. Кожний варіант відповіді на запитання 3–6 пропонувався оцінити за шкалою від 0 до 5, де 0 – незначущий показник, а 5 – максимально значущий. Ранжування значущості відбувалося шляхом складання кількості балів, виставлених цьому показнику під час опитування, після чого рахували кількість осіб, що визнали його найбільш значущим, та обчислювали їх питому вагу у відсотках.

Перед опитуванням наголошували, що питання стосуються досвіду навчання у студентів у цілому за 3,5 роки, а не лише на 4-му курсі чи на кафедрі.

Результати дослідження. На запитання 1 «Чому Ви вибрали навчання в Україні?» 43% франкофонних студентів відповіли, що з причини нижчої вартості навчання, ніж в інших країнах. Ще 29% указали, що вибір був випадковим, і лише 7% набрала відповідь «академічна репутація українських університетів». Серед індійських студентів економічна причина виявилася найбільш суттєвою для 81%. Дещо відрізнялася відповідь на це запитання студентів із Близького Сходу: для 42% вирішальне значення мали поради

родичів та знайомих, а для 37% – рекламна діяльність фірм-посередників. У цілому низька вартість навчання порівняно з іншими країнами виявилася вирішальною для більшості студентів – 26 осіб (48%).

Питання 2 «Чи виправдалися Ваші очікування від навчання в Україні?» продемонструвало приблизно однаковий розподіл відповідей у всіх групах. Найбільшу питому вагу отримала відповідь «частково виправдалися»: 57% студентів із Північної Африки та Індії і 47% – із країн Близького Сходу. 21% арабських студентів та 19% студентів з Індії вказали, що їхні очікування майже виправдалися. Серед франкофонних студентів друге місце посіла відповідь «майже не виправдалися», яку вибрали 35% осіб.

Питання 3 «Що для Вас є найбільш складним під час перебування в Україні?» ставило на меті з'ясувати, які умови побуту, спілкування, організації часу є найбільш суттєвими для опитуваних. Для франкофонних студентів перше місце посіли труднощі у спілкуванні з оточуючими (71%); на другому місці була неможливість спілкування із сім'єю (50%), на третьому – відсутність вільного часу (43%). В обох групах англомовних студентів найважчою була неможливість спілкування з рідними (63%) та відсутність вільного часу (58%), тоді як складнощі у спілкуванні мали лише 23%, переважно в групі студентів з Індії.

Про наявність побутових проблем зазначили лише два студента з арабських країн та один студент із Індії (5% опитуваних), що свідчить про задоволеність у цілому студентів умовами проживання в гуртожитках.

На запитання 4 «Що Вас найбільше не влаштовує в організації навчального процесу?» перше місце в усіх групах посіла відсутність можливості працювати з пацієнтами. Нагадуємо, що опитування проводилося в січні-лютому 2022 р., після тривалого періоду дистанційного навчання, спричиненого пандемією SARS-Cov19. У групі франкофонних студентів невдоволення цим показником виказали 93% опитуваних, серед англомовних студентів із країн арабського Сходу – 89%; найменша незадоволеність спостерігалася серед студентів з Індії (53%).

На другому місці у франкофонних студентів виявився брак якісних підручників французькою мовою, які б відповідали вимогам навчальної програми (64%), тоді як студенти з Близького Сходу поставили на друге місце невідповідність матеріального оснащення українських лікарень їхнім очікуванням (47%). Два студента з Індії (10%) зазначили, що під час складання навчальних програм не враховуються потреби охорони здоров'я їхньої країни. Жоден з опитуваних не вибрав відповідь «викладачі приділяють мало уваги студентам».

Питання 5 стосувалося того, що іноземних студентів найбільш не влаштовує в методиці викладання дисциплін в університеті. У групі студентів із Північної Африки перше місце посіла відсутність у викладачів часу для індивідуальної роботи з кожним студентом (79%). Для арабських студентів найбільше значення має занадто великий обсяг інформації до вивчення (42%) та те, що викладачі не прислухаються до думки студентів (32%). Студенти з Індії насамперед зазначили великі

обсяги тем для вивчення (43%) та важкість у засвоєнні тем, пов'язану з нелогічністю викладення (38%).

Питання 6 ставило на меті з'ясувати суттєві відмінності освітнього процесу в Україні та в країнах походження студентів. Варіанти відповідей до нього виявилися найскладнішими, оскільки не досить коректно порівнювати досвід навчання у середній школі однієї країни та вищій школі іншої.

У всіх трьох групах найбільш значущим виявився великий обсяг самостійної роботи. Загалом цю відповідь поставив на перше місце 31 опитуваний (57%). Також по 21% студентів із країн Північної Африки та Близького Сходу зазначили, що українські викладачі звертають мало уваги на академічні успіхи студентів і не заохочують їх до навчання. Лише один з опитуваних висловив жаль, що відсутня можливість постійно навчатися дистанційно. Він же поскаржився на занадто інтенсивний контроль співробітників деканату над студентами.

Отримані нами результати у цілому узгоджуються з даними літератури, зокрема з тим, що іноземні студенти досить вимогливо ставляться до оволодіння своєю майбутньою професією, оскільки професія лікаря в більшості країн має досить високий соціальний статус [3].

Однак із наведених результатів видно, що між студентами з різних країн існують певні відмінності у ставленні до навчання, ролі викладача, способу сприйняття навчального матеріалу. Оскільки створення доброзичливих взаємовідносин між учителем і учнем є запорукою підвищення успішності студента та, як наслідок, збільшення престижу вищої школи України, вважаємо, що ці особливості слід враховувати під час організації та проведення освітнього процесу, а питання адаптації іноземних студентів до української системи вищої освіти потребує подальшого вивчення.

Висновки. Отримані результати показують, що студенти з країн Північної Африки та Близького Сходу досить вимогливо ставляться до якості отриманої освіти, надаючи перевагу опануванню практичних навичок перед теоретичною її частиною. Для них важливими є співпраця з викладачем, формування відносин на підставі взаємоповаги, а також оцінка їхніх академічних успіхів. Тоді як деяким студентам з Індії складно справлятися з великими обсягами інформації для вивчення і самостійної роботи, що, можливо, пов'язано з недостатньою відповідністю їхньої шкільної підготовки вимогам української вищої освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Almurideef R. The challenges that international students face when integrating into higher education in the United States: Theses and Dissertations. Rowan University: Rowan Digital Works; 2016. 48 p. <https://rdw.rowan.edu/etd/2336>
2. Bikie Bi Nguema N, Gallais B, Gaudreault M, Arbour N, Murray N. Intégration et réussite scolaire des étudiants internationaux dans une région à faible densité ethnoculturelle. Le cas des cégeps du Saguenay–Lac-Saint-Jean. *Revue des sciences de l'éducation*. 2020;46(2):39–68. doi.org/10.7202/1073718ar (in French)
3. Heichenko EY, Vasetskaia LY, Kheilyk VD. Ethnopsychological characteristics of foreign students and national differences in their educational systems. *Scientific Journal «ScienceRise»*. 2015;2(1):77-82. doi: 10.15587/2313-8416.2015.37396 (in Russian)
4. Krytskyi IO. Ways of increasing the quality of training of foreign students of medical school. *Medical education*. 2019;2:1923. doi 10.11603/me.2414-5998.2019.2.10339 (in Ukrainian)
5. Lukatska YS. Peculiarities of studying foreign students in higher education institutions of Ukraine. *Bulletin of Alfred Nobel University. Series "Pedagogy and Psychology"*. *Pedagogical sciences*. 2020;19(1):211-217. doi: 10.32342/2522-4115-2020-1-19-25 (in Ukrainian)
6. Popova A, Evans DK, Breeding ME, Arancibia V. Teacher professional development around the world: The gap between evidence and practice. *The World Bank Research Observer*. 2022;37(1):107-136. doi: 10.1093/wbro/lkab006
7. Shaheen N. International students' critical thinking–related problem areas: UK university teachers' perspectives. *Journal of Research in International Education*. 2016;15(1):18–31. doi: 10.1177/1475240916635895
8. Ukrainian State Center of International Education [Electronic Resource] (in Ukrainian)

Надійшла до редакції 10.02.2023 р.

Прийнята до друку 19.02.2023 р.

Електронна адреса для листування 427@dmu.edu.ua